

ÇOĞUL EKİNİN KÖKENİ

Çoğul eki ile yapılan çoğullaştırma işlemi bir soyutlama eylemidir. Tek bir ek isimin sayıca çoğalmasını nasıl sağlar? Bütün dillerde bu tür eklerle çoğullaştırma işlemi yapılmaktadır. Örneğin;

Türkçede **-ler**

Almancada **-n, en, s**

Rusçada **-i** eki gibi.

Bütün mesele bu ek bu anlamı nasıl kazandığını tespit etmektir. İlkel insan soyut düşünemeyeceğine göre eklerle çoğullaştırma işlemini de gerçekleştirmesi olanaksızdır. İlkel insan bu eylemi gerçekte başka yollardan gerçekleştirmektedir.

Hem anlam boyutu hemde ses yönünden en az değişen sözcüklerinden biri “O” işaret zamiridir. Belkide dilin ilk sözcüğüdür. Onun işaret etme işlevi dışında uzaklık anlamı kazanması çok sonralarıdır. İlk sözcük sadece işaret eder. Ama uzaklık yada yakınlık belirtmez. İşin bu kısmı daha sonra ortaya çıkmıştır. “O” sözcüğünün uzaklık anlamı kazanması yakınlık bildiren “Bu” sözcüğünün “O” sözcüğünden farklılaşarak doğması nedeniyledir.

“O” ve “Bu” ikilisi işaret eder .Ama uzaklık yada yakınlık bildirilmesi ancak ancak ikisinin varlığı koşullarında mümkündür.

Dilin ilk sözcüğü “O” dur. Dil ister uzaktaki ister yakındaki herhangi somut bir şeyin “O” sözcüğü ile gösterilmesi ile varlık alanına giriş yapmıştır.

Dil ilk sözcük “O” ile soyutlamanın zirvesi “O” arasında gelişen ve tüm sınırları da bundan ibaret olan canlı bir varlıktır. Bilinen ilk “O “ dan bilinmeyen “O” arasında işleyen dil tanımlayamadığı alanı da “O” ile dile katar. Örneğin Tanrı ...yada bilememenin sırası “O”.

İşte bu gibi bir gelişim süreci izleyen dilin ilklerini yine bu “O” da aramak gerekir.

Çoğul eki içinde aynı durum geçerlidir.

Çoğul eki de “O” dan doğmuştur. **“O” nun ikilenmesiyle** önce zamir olarak ortaya çıkmıştır.

Daha sonra ise tıpkı şahıs zamirlerinin fiille birlikte kullanılıp şahıs eki haline dönüşmesi ve zamanla da şahıs zamirlerinden farklılaşması gibi çoğul eki de aynı süreci geçirmiştir.

Çoğul eki önce zamir olarak doğmuş ve sonrasında da isimle kullanılarak ve zamanla da eklenerek kısalarak bu biçimlerine ulaşmıştır.

Çoğul eki de dilin en az değişen eklerinden biridir. Kimi Hint Avrupa dillerinde bu daha belirgindir.

Onlar zamiri olarak Pehlevicede en az değişim geçirmiş hali mevcuttur.

Pehlevicede **-Oy-O**
-Hanan-Onlar

İsveççe- **-Han-O**
Rusça **-On-O**
İngilizce **-He-O**
Zazaca **-O** ve **EY -O**
-Ê ve **İnan -Onlar**

Hanan'ın önceli Hanhan'dır. Kök anlamı ile O ve O yada O+O yani birden fazla "O" ya işaret eder. Çokluk anlamı buradan doğar...

İLKELİN ÇOĞULLAŞTIRMASI DA BUDUR.

Bazı dillerde zamirden farklılaşarak ek haline gelmiş değişik biçimleri aşağıdaki eklerdir

H>Y>Z>S

A>E>İ

A>I

ses değişimleri gerçekleşmiştir

Hint-avrupa dillerinde çoğul eki							
		Zazaca	Almanca	İngilizce	Rusça	İspanyol	Farsça
	Ey nan	an	en/n/nen	-	-	-	an
hanan	Ey	î	s	es/s	ı/î	es/s	ha

Zazacada

Bükünsüzde Hanan>Ehnan>Eynan>Ey>ê>î

Bükünlüde Hanan>Ehnan>Eyan>an

Ban-Ev

Ban hanan >

Bani -Evler

Banan -Evler